

MAYIS AYI FİYAT GELİŞMELERİ

4 Haziran 2024

Özet

Tüketici fiyatları mayıs ayında yüzde 3,37 oranında artış kaydetmiş, yıllık enflasyon 5,65 puan yükselerek yüzde 75,45 olmuştur. Yıllık tüketici enflasyonundaki baz etkisi kaynaklı belirgin artışa karşın, bu dönemde çekirdek B ve C göstergelerinin yıllık değişimleri ılımlı bir seyir izlemiştir. Yıllık enflasyon, hizmet ve temel mal gruplarında bir miktar düşerken, enerjide belirgin olmak üzere diğer gruplarda yükselmiştir. Bir önceki yılın aynı döneminde doğal gazın ücretsiz kullanılması kaynaklı düşük baza ek olarak, cari ayda meskenlere yönelik doğal gazda ilk 25 metreküpün bedelsiz olarak kullandırılması uygulamasının sona ermesiyle, enerji grubunda yıllık enflasyon kayda değer şekilde yükselmiştir. Bu uygulamanın sona ermesi mayıs ayı manşet enflasyonunu 0,64 puan yukarıya çekmiş, söz konusu etki arındırıldığında aylık tüketici enflasyonu sınırlı bir iyileşme kaydetmiştir. Gıda grubunda aylık enflasyon mevsimsel etkilerle zayıflamış, bu gelişmede sebze kalemi öncülüğünde fiyatları gerileyen işlenmemiş gıda alt grubu belirleyici olmuştur. Diğer taraftan, işlenmiş gıdada aylık enflasyon bir önceki aya kıyasla artmıştır. Hizmet grubunda yüksek aylık fiyat artış eğilimi sürmüştür, lokanta-otel, kira ve eğitim öne çıkan kalemler olmaya devam etmiştir. Temel mal grubunda mayıs ayında sezon geçişine bağlı olarak giyim ve ayakkabıda fiyatlar yükselirken, dayanıklı mal alt grubunda fiyat artışı yavaşlamıştır. Türk lirasındaki ılımlı seyri takiben üretici fiyatları aylık artışı önemli ölçüde zayıflamış, yıllık üretici enflasyonu ise düşük bazın da etkisi ile yükselmiştir. Bu görünüm altında, mevsimsellikten arındırılmış verilerle, B ve C göstergelerinin aylık artış oranlarında gözlenmekte olan zayıflama eğilimi mayıs ayında kesintiye uğramıştır.

Bu rapor, fiyat istatistiklerinin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanmasını izleyen iş günü içinde yayımlanmakta ve TCMB'nin bir önceki ayın enflasyon rakamlarına ilişkin ilk görüşlerini ifade etmekte olup, resmi fiyat istatistiklerinin açıklanması ile Para Politikası Kurulu toplantısı arasında geçen süre zarfında aylık enflasyon gelişmelerinin kamuoyu tarafından daha sağlıklı biçimde yorumlanmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Değerlendirmeler

Mayıs ayında tüketici fiyatları yüzde 3,37 oranında yükselmiş ve yıllık enflasyon 5,65 puan artarak yüzde 75,45 olarak gerçekleşmiştir. B endeksinin yıllık değişim oranı 0,27 puan artarak yüzde 72,99 olurken, C endeksinin yıllık değişim oranı 0,83 puan düşüyle yüzde 74,98'e gerilemiştir (Grafik 1 ve Tablo 1). Doğal gazda 25 metre-küp uygulamasının sona ermesinin aylık tüketici enflasyonuna etkisi 0,64 puan olurken, bu etki düzeltildiğinde aylık tüketici enflasyonundaki gerileme eğiliminin sınırlı da olsa sürdüğü gözlenmiştir (Grafik 2).

Yıllık tüketici enflasyonuna katkılar incelendiğinde, enerji, hizmet, temel mal, gıda ve alkol-tütün-altın gruplarının katkıları bir önceki aya kıyasla sırasıyla 3,45, 0,74, 0,66, 0,53 ve 0,27 puan artmıştır.

Mevsimsellikten arındırılmış B ve C göstergelerinin artış oranlarındaki yavaşlama eğilimi mayıs ayında kesintiye uğramıştır (Grafik 3). Fiyat artışları B endeksinin oluşturan gruplardan temel mal ve hizmet gruplarında yataya yakın seyrederken, işlenmiş gıdada yükseliş kaydetmiştir (Grafik 4).

Hizmet fiyatları mayıs ayında yüzde 4,03 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu 1,06 puan düşüyle yüzde 95,93 olmuştur. Aylık bazda ulaştırma hizmetleri fiyatları gerilerken, lokanta-otel, kira ve eğitim hizmetleri yüksek aylık fiyat artışları ile öne çıkan kalemler olmuştur. Yıllık enflasyon kira dışındaki alt gruplarda gerilemiştir (Grafik 5). Lokanta-otel alt grubu aylık enflasyonunda (yüzde 5,52) bir önceki aya kıyasla gerçekleşen güçlenmeyi yemek hizmetleri sürüklerken, otel fiyatlarında da artış gözlenmiştir. Mayıs ayında kira alt grubunda aylık artış yüzde 5,46 ile belirgin olmuş, yıllık enflasyon bu alt grupta yüzde 125,14'e ulaşmıştır. Diğer hizmetler alt grubu fiyatları aylık yüzde 3,60 oranında yükselmiştir. Bu alt gruptaki fiyat artışında, özel okul ücretleri kaynaklı olarak eğitim hizmetlerinin (yüzde 5,63) yanı sıra eğlence-kültür hizmetleri öne çıkmıştır. Bu dönemde haberleşme hizmetlerinde aylık fiyat artışının yavaşladığı izlenmiştir. Ulaştırma hizmetleri fiyatı ise karayolu ile şehirlerarası yolcu taşımacılığı (yüzde -9,30) ve vapur ile yolcu taşımacılığı (yüzde -2,16) fiyatlarındaki düşüşler neticesinde aylık bazda sınırlı bir oranda gerileyerek hizmetlerin diğer alt gruplarından ayrılmıştır.

Mayıs ayında, temel mal grubu yıllık enflasyonu 0,63 puan azalarak yüzde 56,51 olmuştur. Yıllık enflasyon diğer temel mallarda artarken, bunun dışında kalan alt gruplarda gerilemiştir (Grafik 6). Dayanıklı mal (altın hariç) fiyatları aylık artışı yüzde 1,89 ile yavaşlama göstermiş, alt grup yıllık enflasyonu 2,47 puan düşüyle yüzde 57,43'e gerilemiştir. Otomobil, mobilya ve beyaz eşya fiyatları mayıs ayında sırasıyla yüzde 2,99, 2,01 ve 0,91 oranlarında artmıştır. Beyaz eşya dışında kalan elektrikli ve elektriksiz aletlerin fiyatları ise bu dönemde yüzde 1,29 oranında azalmıştır. Giyim ve ayakkabı alt grubu fiyat artışında (yüzde 9,69) sezon geçişinin etkisi hissedilmiştir. Diğer temel mallar alt grubunda aylık fiyat artışı yüzde 1,90 ile bir önceki aya kıyasla zayıflamıştır.

Enerji fiyatları mayıs ayında yüzde 4,91 oranında artmış, grup yıllık enflasyonu baz etkisiyle 46,85 puan artarak yüzde 89,68 olmuştur (Grafik 7). Enerji grubu aylık fiyat artışında, ilk 25 metre-küpü bedelsiz kullandıran uygulamanın sona ermesiyle doğal gaz fiyatlarındaki yüzde 28,89 oranındaki artış belirleyici olmuştur. Buna ek olarak, bir önceki yılın aynı döneminde doğal gazın ücretsiz kullandırılması kaynaklı düşük baz, enerji grubu yıllık enflasyonunu güçlü bir şekilde yükselten temel unsur olmuştur. Öte yandan, mayıs ayında Türk lirası cinsi enerji fiyatlarındaki gelişmeleri takiben akaryakıt ve tüp gaz fiyatları sırasıyla yüzde 3,11 ve 1,45 oranlarında gerileyerek enerji grubu enflasyonundaki yükselişi sınırlamıştır.

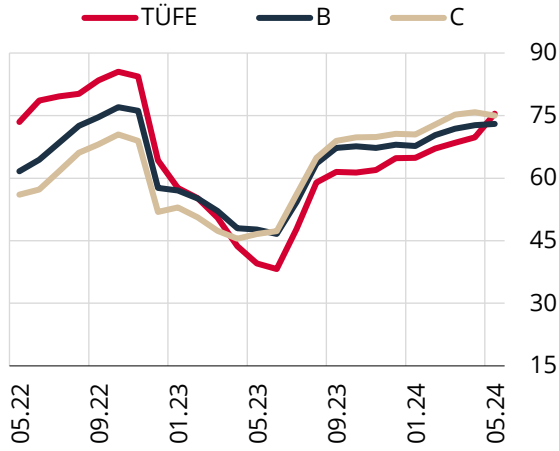
Gıda ve alkolsüz içecekler grubu fiyatları mayıs ayında yüzde 1,69 oranında artmış, yıllık enflasyon 1,64 puan yükselerek yüzde 70,14 olmuştur (Grafik 7). Yıllık enflasyon işlenmemiş gıdada 1,32 puan düşerek yüzde 76,53 oranında gerçekleşirken, işlenmiş gıdada 4,31 puan artışla yüzde 64,50'ye yükselmiştir (Grafik 8). İşlenmemiş gıda fiyatları bu dönemde temelde mevsimsel etkilerle gerilerken, bu gelişmeyi sebze ve yumurta fiyatlarındaki aylık düşüşler sürüklemiştir. Bu grupta, kırmızı et fiyatlarında süregelen artışların yavaşladığı izlenmiştir. Diğer taraftan, bir süredir ılımlı seyreden işlenmiş gıda grubunda bu dönemde aylık enflasyon belirgin bir artış göstermiştir. Bu gelişmede ekmek fiyatları, kırmızı et fiyatlarındaki birikimli artışların yansıdığı işlenmiş et ürünleri ile çiğ süt fiyat artışının etkilerinin izlendiği peynir ve diğer süt ürünleri öne çıkmıştır.

Alkollü içecekler ve tütün grubunda fiyatlar üretici firma kaynaklı gelişmeleri takiben yüzde 4,74 oranında artmış, yıllık enflasyon 7,95 puan yükselişle yüzde 86,48 olarak gerçekleşmiştir.

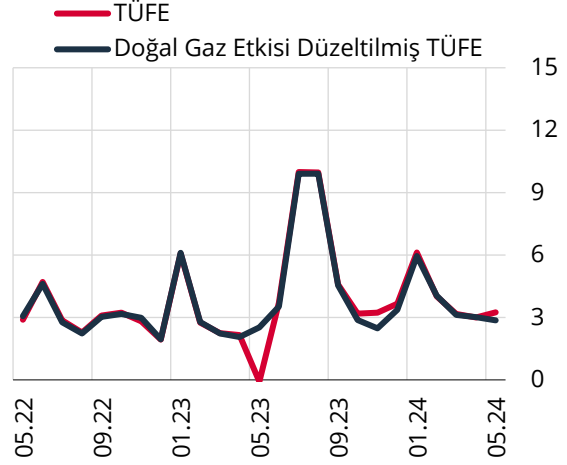
Yurt içi üretici fiyatları mayıs ayında yüzde 1,96 oranında artmış, yıllık enflasyon 2,02 puan yükselerek yüzde 57,68 olmuştur (Grafik 9 ve Tablo 2). Ana sanayi gruplarına göre incelendiğinde, enerji fiyatları yüzde 3,32 oranındaki artış ile öne çıkarken, ara malı ve sermaye malı başta olmak üzere kalan gruplarda aylık fiyat artışının daha ılımlı seyrettiği izlenmiştir (Grafik 10).

Grafik ve Tablolar

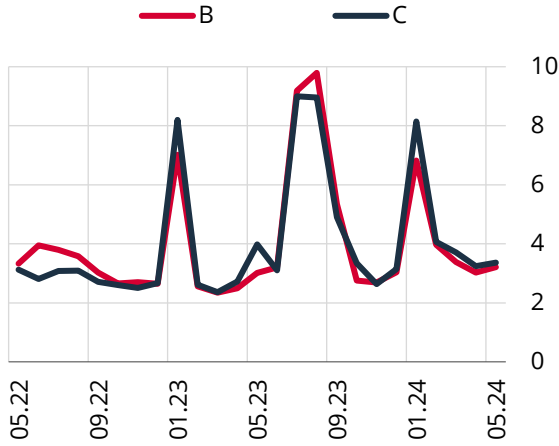
Grafik 1: TÜFE, B ve C
(Yıllık % Değişim)

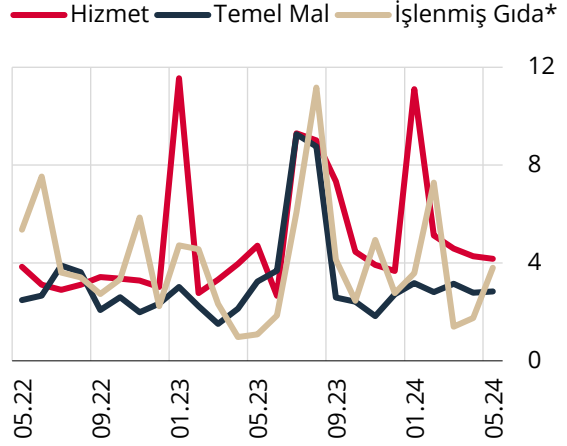
Grafik 2: TÜFE ve Doğal Gaz Etkisi
Düzeltilmiş TÜFE (Mev. Ar., Aylık % Değişim)

Grafik 3: B ve C Endeksi
(Mev. Ar., Aylık % Değişim)

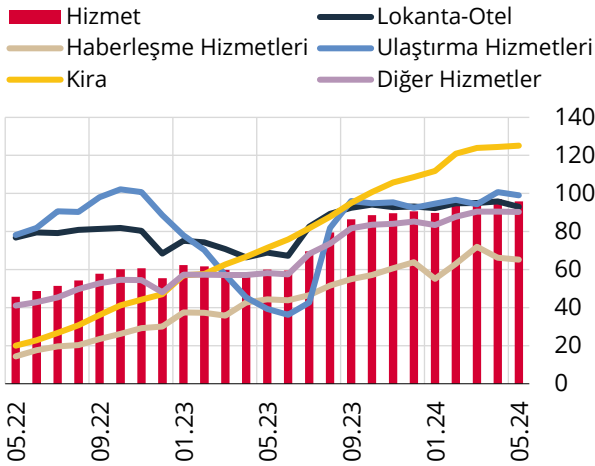

Grafik 4: B Endeksinin Ana Bileşenleri
(Mev. Ar., Aylık % Değişim)

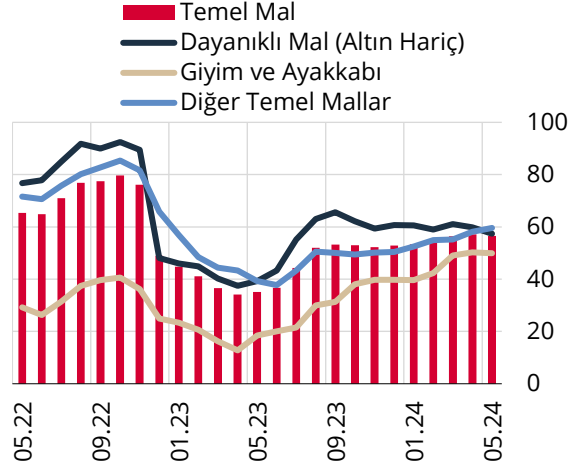

* İşlenmiş gıda grubunda istatistiksel olarak anlamlı bir mevsimsel etki bulunamadığı için, ilgili veri grafikte mevsimsel etkilerden arındırılmadan sunulmuştur.

Grafik 5: Hizmetler (Yıllık % Değişim)

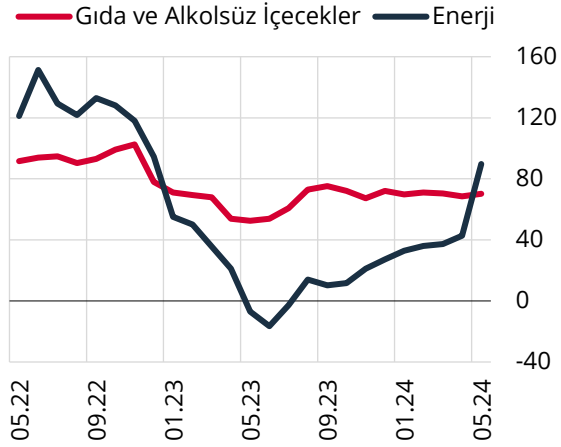

Grafik 6: Temel Mallar (Yıllık % Değişim)

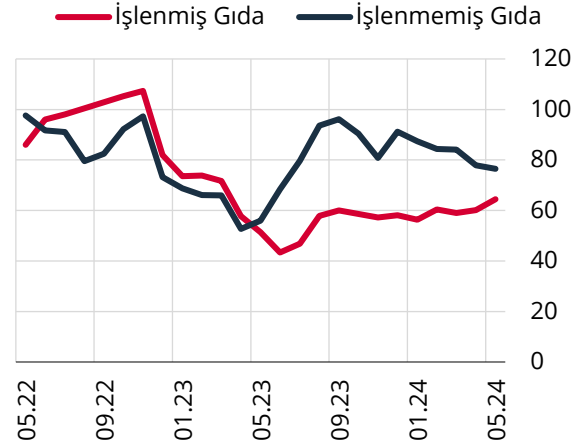

Grafik 7: Gıda ve Enerji

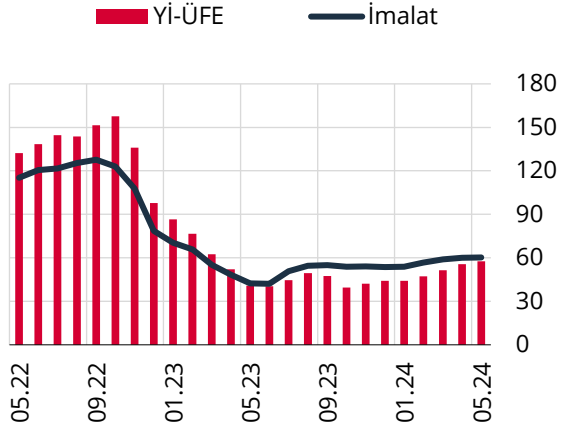
(Yıllık % Değişim)

Grafik 8: İşlenmiş ve İşlenmemiş Gıda

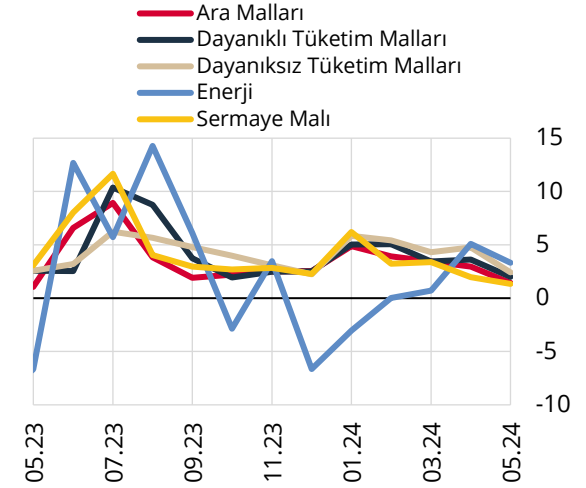
(Yıllık % Değişim)

Grafik 9: Yi-ÜFE ve İmalat

(Yıllık % Değişim)

Grafik 10: Yi-ÜFE Ana Sanayi Grupları

(Aylık % Değişim)

Tablo 1: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Aylık		Yıllık	
	May.24	May.23	May.24	May.23
TÜFE	3,37	0,04	75,45	39,59
1. Mallar	3,08	-1,78	67,58	32,47
Enerji	4,91	-21,00	89,68	-6,97
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	1,69	0,71	70,14	52,52
İşlenmemiş Gıda	-0,45	0,29	76,53	56,01
Taze Meyve-Sebze	-3,17	-4,96	81,32	24,03
Diğer İşlenmemiş	1,15	3,17	74,58	77,07
İşlenmiş Gıda	3,80	1,08	64,50	51,35
Ekmek ve Tahıllar	4,06	0,77	65,86	45,70
Diğer İşlenmiş	3,68	1,23	63,84	54,38
Enerji ve Gıda Dışı Mallar	3,56	3,51	59,72	34,40
Temel Mallar	3,48	3,90	56,51	35,07
Dayanıklı Mallar (Altın Hariç)	1,89	3,48	57,43	39,27
Giyim ve Ayakkabı (*)	9,69	9,96	49,90	18,51
Diğer Temel Mallar	1,90	1,03	59,56	39,32
Alkollü İçecekler ve Tütün	4,74	0,28	86,48	30,10
Altın	-0,95	3,85	69,30	37,48
2. Hizmetler	4,03	4,60	95,93	59,95
Kira	5,46	5,15	125,14	71,43
Lokanta ve Oteller	5,52	7,10	92,94	68,98
Ulaştırma Hizmetleri	-0,11	0,72	99,10	39,34
Haberleşme Hizmetleri	2,27	2,98	65,17	44,37
Diğer Hizmetler	3,60	3,70	90,28	58,23
3. Temel Göstergeler				
B - İşlenmemiş Gıda Ürünleri, Enerji, Alkollü İçkiler ve Tütün ile Altın Hariç TÜFE	3,77	3,60	72,99	47,70
C - Enerji, Gıda ve Alkolsüz İçecekler, Alkollü İçkiler ile Tütün Ürünleri ve Altın Hariç TÜFE	3,76	4,25	74,98	46,62
D - İşlenmemiş Gıda, Alkollü İçecekler ve Tütün Ürünleri Hariç TÜFE	3,88	0,00	74,89	38,10
F - Yönetilen-Yönlendirilen Fiyatlar Hariç TÜFE	2,89	2,80	74,81	43,63

Kaynak: TÜİK.

* Giyim hizmetlerini içermemekte olup, sadece malları kapsamaktadır.

Tablo 2: Yİ-ÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık (%)	Mayıs 2024		Mayıs 2023	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
Yİ-ÜFE	100	1,96	57,68	0,65	40,76
Madencilik	3,66	2,34	75,84	1,66	56,84
İmalat	86,45	1,44	60,31	1,26	42,34
Petrol Ürünleri Hariç İmalat	82,76	1,73	59,29	1,84	45,78
Petrol ve Ana Metal Ürünleri Hariç İmalat	73,88	2,08	60,76	2,05	49,89
Elektrik, Gaz Üretimi ve Dağıtım	9,28	7,32	21,38	-7,36	0,53
Su Temini	0,61	6,24	75,86	0,71	66,27
Ana Sanayi Kollarına Göre Yİ-ÜFE					
Ara Malı		1,44	55,48	1,06	35,82
Dayanıklı Tüketim Malları		2,00	64,91	2,57	49,10
Dayanıklı Tüketim Malları (Mücevherat Hariç)		2,48	65,40	2,22	49,97
Dayanısız Tüketim Malları		2,43	66,12	2,57	64,92
Sermaye Malı		1,34	63,51	3,09	49,97
Enerji		3,32	43,74	-6,67	9,62

Kaynak: TÜİK.